

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul European de
Dezvoltare Regională

Regio
PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL
Călătoria continuă!

Instrumente Structurale
2014-2020

Biserica reformată din ACÂŞ

ÁKOS református templom

www.inforegio.ro | facebook.com/inforegio.ro

Biserica din Acâș este una dintre cele mai mari și mai vechi biserici românești cu structură bazilicală, și probabil și cea mai bine păstrată din Bazinul Carpatice.

Satul aparținând comitatului istoric Solnocul de Mijloc, apoi Sălajului, a luat ființă pe câmpia râului Crasna, iar biserică sa reformată de astăzi a fost ridicată în a doua jumătate a secolului al XII-lea, începutul secolului al XIII-lea ca biserică a mănăstirii neamului Ákos, pentru a oferi în centrul domeniului un lăcaș comun de rugăciune și înhumare pentru membrii tuturor familiilor aparținând neamului, ce trăiau în regiune.

Az ákosi templom a Kárpát-medence egyik legnagyobb bazilikális elrendezésű s talán az eredeti állapotát legjobban őrző románkori temploma. Az egykor Közép-Szolnok vármegyéhez majd a történelmi Szilág vármegye Tasnádi járásához tarozó falu a Kraszna folyó síkságára települt, mai református temploma

The Reformed church of Acâș is one of the largest churches in the Carpathian Basin, which has a basilica-like arrangement, and it also retained its original, Romanesque style features. The village belonged to Solnocul de Mijloc county and then to the Tășnad district of Sălaj (Szilág) county. The church was built on the plain of Crasna river, in the late 12th and early 13th century by the Ákos clan, located on their demesne. It was meant to be the monastery of the family in order to serve both for worship and burial place for the widespread clan.

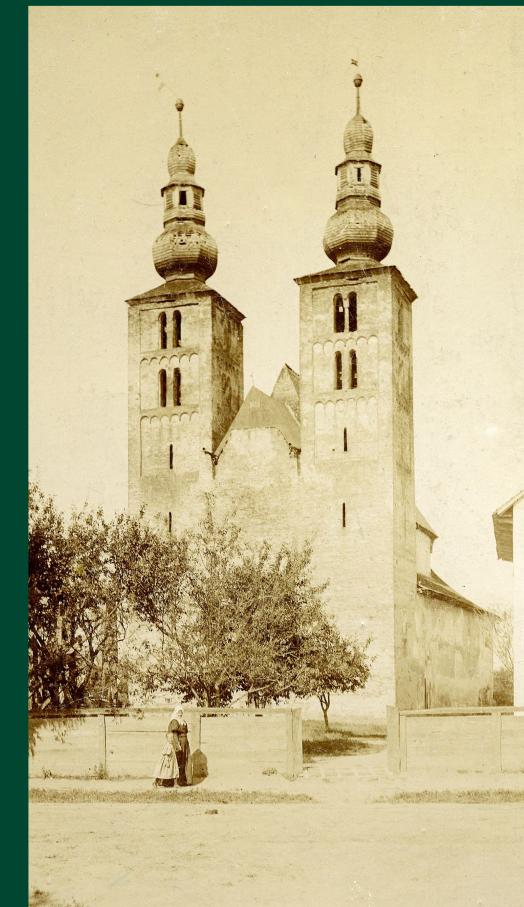
Prima mențiune scrisă a așezării provine din 1342, sub forma de Ákosmonostora (Mănăstirea lui Ákos). Magistrul Ákos „cel Mare” - strămoșul ramurii din Acâș a neamului - este considerat drept ctitor al bisericii și al mănăstirii, încredințate probabil călugărilor din Ordinul Sfântului Benedict.

A település első írásos említése 1342-ből való Ákosmonostora néven. A templom építető kegyuraként a nemzetseg Ákosi ágának ősét, „Nagy” Ákos mestert tartják, aki valószínűleg a Szent Benedek-rend szerzeteseire bízta a családi monostor működtetését.

The settlement was firstly mentioned in documents in 1342 under the name of Ákosmonostora. It is considered, that the ancestor of the clan's Ákosi branch, master Ákos the Great was the patron, who had the church built - however, this cannot be certainly proved by written documents - and it is probable that he trusted the monks of the Order of Saint Benedict to run the family's monastery.

Din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, lăcașul de cult a devenit biserică parohială reformată. Primul său preot cunoscut, Mihály Harsányi a fost repartizat aici în 1597, de către sinodul din Tăşnad. În anul 1642 biserica a fost afectată de incendiu iar mai târziu devastată de turci, astfel încât enoriașii și-au putut ține slujbele divine timp de mai multe decenii doar la adăpostul tribunei vestice. În timpul luptelor purtate cu otomanii în secolul al XVII-lea, iar apoi în perioada revoluției conduse de Francisc Rákóczi II., așezarea s-a depopulat aproape în totalitate. În 1747, în urma unei lovitură de trăsnet, biserica a fost din nou afectată de incendiu. În cursul lucrărilor de renovare, executate cu mari greutăți a fost realizat de către tâmplarul János Pataki Asztalos un tavan nou, casetat și pictat - dispărut între timp - precum și probabil majoritatea valoroaselor elemente de mobilier: bănci, coronamentul amvonului și stranele.

In the second half of the 16th century the parish church had been already used by the Protestants. The village's first known minister, Mihály Harsányi, was sent there by the Synod of Tăşnad in 1597. In 1642 the church had been destroyed by fire and also by the Ottomans, and it became so damaged, that the services had to be held beneath the gallery. The village suffered a decrease in the number of its population during Rákóczi's War of Independence and as a result of the wars with the Ottomans in the 17th century. Soon after finishing the restoration through many hardship and difficulty, in 1747 a thunder stroke set the church on fire; its ceiling and the major parts of the wooden furnishing had to be re-manufactured by the joiner János Pataki Asztalos. The still existing painted benches, the rooftop of the pulpit and the choir stalls can probably be credited to the same person.

A 16. század második felétől a templomot a reformátusok használják. Harsányi Mihály nevű első ismert prédikátorát 1597-ben helyezte ki a tasnádi zsinat. Az 1642. esztendőben, majd azt követően tűzvész és török is pusztította az épületet, mely annyira megrongálódott, hogy a gyülekezet évtizedekig a karzat védelmében tarthatta csak istentiszteleteit.

A törökkel folytatott 17. századi háborúságok és a Rákóczi-szabadságharc alatt a község szinte elnéptelenedett s csupán a 18. század második felére növekedett meg ismét a lakosság száma. Villámcsapás miatt 1747-ben ismét tűz ütött ki a nagy nehézségek árán rendbetett templomban, amelynek azóta elpusztult mennyezetét Pataki Asztalos János készítette el, s vélhetően az ő munkái a festett padok, a szószékkorona és a stallumok is.

Biserica romanică și-a dobândit forma actuală în secolul al XII-lea: este o bazilică construită din cărămidă, cu trei nave, nava principală fiind acoperită cu tavan drept, iar cele laterale cu șarpante aparente, două turnuri la fațada vestică, și un cor ce se-nchide către răsărit cu o absidă semicirculară. Accesul la tribuna vestică se făcea prin scara de lemn alipită de zidul colateralului nordic. Clădirea mănăstirii medievale nu a fost identificată de săpăturile arheologice de până acum, însă au fost descopte nenumărate morminte din cimitirul din Evul Mediu și perioada de început a Epocii Moderne.

The church acquired its present form in the 12th century, it was entirely built in Romanesque style: it is a triple-aisled basilica made of brick, its frontispiece was built with two towers, it has a huge round-arched apse which closes towards East, the ceiling of the nave is flat but the aisles have opened ceiling. The western galleries could be reached through wooden staircase flattened against the walls of the northern aisle.

A templom jelenlegi formáját a 12. században kapta, háromhajós, két homlokzati tornyos, félköríves főapszissal kelet felé záródó, a hajóban síkmennyezetes, az oldalhajókban pedig nyitott födémű, téglából épült bazilika, amelynek nyugati karzatát az északi mellékhajó falához lapuló falépcsőn lehetett megközelíteni. A középkori kolostor épületét az eddigi régészeti ásatások során nem sikerült meg találni, ám feltárták a középkori és koraújkori temető számtalan sírját és az is bizonyítást nyert, hogy északon ugyancsak félköríves apszisú kápolna csatlakozott az isten házához. Egyes vélemények szerint a szentélyt lezáró

félköríves apszist eredetileg keleti toronypár ölelésébe terveztek, erre utal a boltozott mellékszentélyek fölötti szint, mely a főszentély irányában nyitott oratóriumként, azaz a szerzetesek számára karzatként szolgálhatott a középkorban. A templom külsejét az ikerablakokkal áttört kéttornyú nyugati homlokzat uralja, amelyet lizénákkal és ívsorral keretelt mezők díszítettek. A hajó téglatestét körben félköríves résablakok törik meg, az oldalhajók kívül egyenes záródásúak és ugyancsak apró ablakokkal tagoltak.

De asemenea, s-a demonstrat că pe latura nordică a navei a existat o capelă cu absidă de asemenea semicirculară. După unii specialiști, inițial absida a fost proiectată pentru a fi flancată de o pereche de turnuri estice, fapt sugerat de existența tribunelor amplasate deasupra capetelor estice ale colateralelor, care ar fi putut servi în Evul Mediu ca oratorii orientate în direcția corului, adică, drept tribune pentru călugări. Exteriorul bisericii este dominat de fațada apuseană cu două turnuri, cu ferestre geminate, ritmată de lesene și câmpuri încadrate de săruri de mici arcuri. Corpul de cărămidă al navei este penetrat de ferestre înguste cu terminații semicirculare, iar navele laterale cu închidere dreaptă sunt și ele luminate de ferestre înguste cu ambrăzuri oblice.

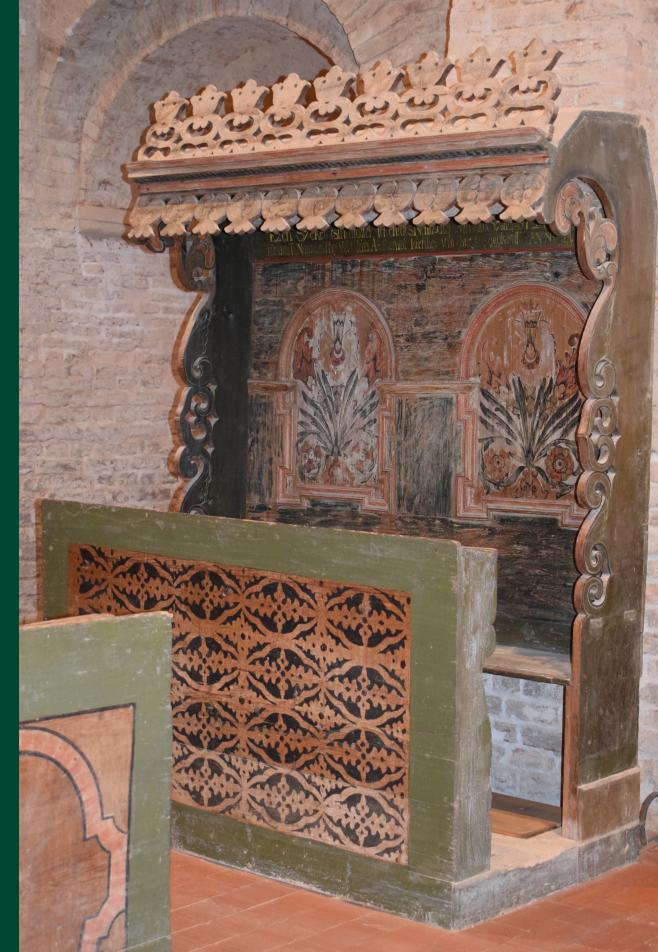

During excavations made until now, the building of the medieval monastery could not be found, but a lot of graves belonging to the medieval and modern cemetery were excavated and it is certain that on the northern side a round-arched chapel was annexed to the church. According to some experts, the huge round-arched apse, which closes the sacristy, was originally planned to be built between the two eastern towers, this is proven by the floor above the vaulted side-apse, which was open toward the main apse and served as an oratory in the medieval period, which was private gallery for the monks.

A templom bazilikális jellegét az adja, hogy a középső, magasabb főhajó mellé két alacsonyabb oldalhajó épült, amelyeket négyzetes pilléreken nyugvó árkádsor választ el minden oldalon a központi résztől. A mellékhajók keleti végének falában ívesen záródó oltárfülkék ül-

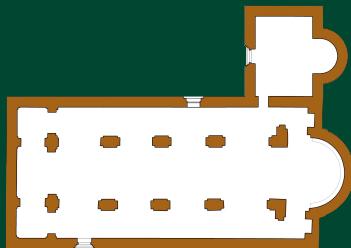
nek. Az alföldi román kori építkezésekre jellemzően a falakat téglából emelték s csupán a két, félkörívesen záródó kapunál, a toronyablakoknál és a sisaknál használtak faragott követ.

Caracterul bazilical al clădirii este dat de faptul că alături de nava centrală, mai înaltă, au fost ridicate două nave laterale, mai scunde, separate de partea centrală printr-un sir de arcase sprijinate pe stâlpi de secțiune dreptunghiulară. În capetele estice ale colateralelor se află nișe de altar adâncite în grosimea zidăriei, cu închidere în segment de arc. În mod caracteristic pentru construcțiile din perioada romanică ale Câmpiei Panonice, zidurile au fost ridicate aproape exclusiv din cărămizi înguste, și doar la cele două portaluri cu închidere semi-circulară și la ferestrele turnurilor s-a folosit piatră fătuțită sau sculptată.

A templom 1896 és 1902 között jelentősebb javításon és átalakításon esett át a Műemlékek Országos Bizottsága anyagi támogatásával, Schulek Frigyes építész vezetésével. A középkori falazat helyreállítása mellett ekkor készült el a főhajó oromzati fala, valamint a déli torony két felső és az északi torony legfelső szintje a csürlős toronysisakkal, továbbá a nyugati portikusz. Az impozáns megjelenésű templom Erdély egyik legpatinásabb és leglátogatottabb középkori műemléke.

The outlook of the church is dominated by the double-towered western facade, cut across with twin windows, which are decorated with lesenes and various parts are framed by arcature. The brick structure of the nave is fragmented by narrow Romanesque windows, the aisles end in a straight line, and they are also fragmented by tiny windows.

The basilica-like aspect of the church is given by the fact, that nave in the middle is higher than the two aisles, which are separated on both sides from the nave by an archway based on square pillars. The eastern ending of both aisles are closed with arched apses. According to the architecture representative for the lowlands in the Romanesque period, they hardly used any other material but thin brick and some ashlar at the two round-arched doors and at the windows of the tower. The church went through a significant renovation and transformation between 1896 and 1902, led by Frigyes Schulek and financially supported by the Monuments' National Commission. During this process, the medieval walling was reconditioned, the frontispiece of the nave was erected, and also the two upper floors of the southern tower and the upmost floor of the northern tower, the steeple with a windlass and the western portico were built. The building still retains its impressive appearance and remains one of Transylvania's most visited medieval monuments.

Investim în viitorul tău!

Proiect cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională
prin Programul Operațional Regional 2014-2020

Titlul proiectului: Reabilitarea Bisericii Reformate din Acâș

Editorul materialului: Parohia Reformată Acâș

Data publicării: februarie 2020

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu
poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României

Material distribuit gratuit